

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата економічних наук, доцента кафедри маркетингу Таврійського державного агротехнологічного університету ім. Дмитра Моторного Кукіної Наталі на дисертацію Ланченка Олексія Васильовича на тему:
«Управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств»
подану на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності
073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

1. Актуальність обраної теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, темами. Світова практика господарювання, а також передовий досвід вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників свідчать про вирішальне значення науково-технічного прогресу та інноваційних процесів у розвитку аграрної сфери економіки. Безперервне оновлення виробництва на базі освоєння досягнень науки і техніки стає ключовим чинником зростання і підвищення ефективності аграрного виробництва. Досягти істотних результатів у розвитку сільського господарства і посісти гідне місце в аграрній сфері можливо тільки за переходу сільгоспвиробників до інноваційної моделі господарювання, яка являє собою розширене відтворення на оновленій основі.

Водночас доводиться констатувати, що нині інноваційні процеси в аграрній сфері економіки України належного розвитку не набули. У практиці господарювання переважають старі традиційні технології, що характеризуються низьким рівнем продуктивності праці та високими витратами ресурсів на приріст додаткової одиниці продукції. Досі зберігається несприятлива макроекономічна ситуація, зокрема й у науково-технічній сфері, що в поєднанні з надзвичайно низькими інвестиційними можливостями сільськогосподарських товаровиробників супроводжується обмеженістю бюджетних джерел фінансування, суттєво обмежує умови для активізації інноваційної діяльності.

Актуальність проблеми дослідження і теоретичне обґрунтування теорії інновацій, стимулювання інноваційної активності господарюючих суб'єктів, перетворення інноваційної діяльності на один із вирішальних чинників економічного розвитку та підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва зумовили вибір теми дисертаційної роботи і коло питань, які в ній розглядаються.

Дисертаційна робота є результатом виконання наукової роботи, що була складовою тематики досліджень Білоцерківського національного аграрного університету на тему: «Формування системи продовольчого забезпечення населення в контексті повоєнного відродження економіки України» (державний реєстраційний номер 0123U104509).

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Зміст дисертаційної роботи повністю висвітлює аспекти теми. Отримані наукові результати Ланченком О.В. підтверджуються достатньою кількістю публікацій як вітчизняних, так і зарубіжних авторів за подібними тематиками досліджень.

Зміст дисертації охоплює всі ключові аспекти обраної тематики дослідження. Робота має традиційну структуру і складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У вступі дисертації аргументовано актуальність обраної тематики, вказано зв'язок з науковими темами Білоцерківського національного аграрного університету, сформульовано мету і завдання, перераховано методи, які були використані для проведення дослідження, описано наукову й практичну значущість.

У першому розділі дисертації розкрито теоретичні підходи до управління інноваційною діяльністю (с. 11-32); обґрунтовано методичні основи здійснення функціонування інноваційних процесів в сільськогосподарських підприємствах (с. 32-51); сформовано методичне підґрунтя проведення оцінки інноваційної діяльності суб'єктів підприємницької діяльності в сфері аграрного бізнесу (с. 51-76).

У другому розділі проаналізовано стан і виявлено проблеми функціонування господарств корпоративного сектору аграрної економіки (с. 80-102); розкрито основні напрямки здійснення інноваційної діяльності в сільськогосподарських підприємствах (с. 102-123); здійснено оцінку ефективності інноваційної діяльності суб'єктів підприємницької діяльності в сфері аграрного бізнесу (с. 123-150).

У третьому розділі наведено формування інформаційного забезпечення здійснення інноваційної діяльності (с. 155-178); запропоновано напрямки удосконалення інструментарію управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств (с. 178-202); обґрунтовано систему організаційного забезпечення інноваційної діяльності господарств корпоративного сектору аграрної економіки (с. 202-222).

У висновках відображаються основні результати проведеного дослідження.

Додатки містять допоміжні матеріали, які більш ширше розкривають основний зміст роботи.

Використання сучасних методів і прийомів, а також аналіз праць з теорії ринків й аграрної економіки, законодавчої й нормативно-правової бази дозволило обґрунтувати теоретико-методичні та практичні висновки й розробки з досліджуваної проблематики.

3. Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна роботи охоплює як концептуальний, так і конкретний рівень вирішення поставлених у дисертації завдань.

На основі узагальнення досліджень науковців дисертантом запропоновано авторське бачення розуміння таких понять як «інновація» (с. 13), «інноваційна діяльність» (с. 16), «інноваційний розвиток сільськогосподарських підприємств» (с. 44).

Важливим елементом дисертаційного дослідження за обраною темою є розгляд теоретичних основ управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств.

Значну увагу дослідник приділив методичному забезпеченню оцінки інноваційних процесів в аграрному секторі країни, яке розглядав у тісному

поєднанні розрахунку показників економічної, соціальної та екологічної ефективності.

Заслугує на увагу потужне аналітичне дослідження інноваційної діяльності суб'єктів підприємницької діяльності у сфері аграрного бізнесу в умовах прояву деструктивних явищ, що викликано збройною агресією РФ проти України. На основі використання емпіричних даних автором було доведено, що в умовах відсутності державної підтримки було забезпечено прибутковість виробництва більшості видів сільськогосподарської продукції. Дана обставина свідчить про позитивний вплив наслідків ефективної інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств.

На основі узагальнення оцінки результатів, які були отримані в першому та другому розділах дисертаційного дослідження дисертант запропонував заходи, які спрямовані на удосконалення методів управління інноваційною діяльністю господарств корпоративного сектору аграрної економіки.

З метою удосконалення процесу формування інформаційного забезпечення оцінки стану інноваційної діяльності суб'єктів підприємницької діяльності в сфері аграрного бізнесу запропоновано форми статистичної звітності (с. 167-170).

На основі використання економіко-математичних методів було здійснено розрахунок прогнозних значень урожайності основних видів зернових культур і в якості способів їх досягнення пропонується використання автоматизованих систем управління урожайністю.

Варто уваги практичні рекомендації щодо формування онлайн платформи, як засобу поширення знань в середовищі малих та середніх сільськогосподарських підприємств.

4. Практичне значення та впровадження результатів дослідження.
Розроблені й доведені у процесі дослідження ідеї, висновки й рекомендації можуть бути використані в якості основи для формування виважених рішень на всіх рівнях суб'єктів підприємницької діяльності в сфері аграрного бізнесу, органів місцевого самоврядування та державного управління, які спрямовані на здійснення інноваційної діяльності в корпоративному секторі аграрної економіки.

Науково-практичні результати дослідження Ланченка О.В. пройшли апробацію і прийняті до впровадження у діяльність закладів вищої освіти, органів місцевого самоврядування та консалтингових агенцій, зокрема: консалтинговою агенцією «Укراгроконсалт» (довідка № 30/2/25 від 17.02.2025 р.), Іллінецькою територіальною громадою (довідка № 141/1 від 20.11.2024 р.), Білоцерківським національним аграрним університетом (довідка № 142/2 від 12.11.2024 р.).

5. Повнота викладення положень дисертації в опублікованих працях.
За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 9 наукових праць, у тому числі 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 у виданні, включеному в міжнародну наукометричну базу даних Scopus, 3 тези доповідей на науково-практичних конференціях різного рівня.

Наукові публікації достатньо повно розкривають зміст дисертаційного дослідження, його наукову новизну та отримані висновки й рекомендації.

6. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Під час вивчення матеріалів дисертаційного дослідження, аналізу наукових публікацій

автора не було виявлено ознак порушення академічної доброчесності, а саме академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації результатів дослідження. Посилання на інформаційні джерела оформлені належним чином. Таким чином, дисертаційна робота Ланченка Олексія Васильовича визначається самостійною оригінальною науковою працею та не містить порушень академічної доброчесності.

7. *Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.* Разом з тим, враховуючи змістовність поданої до захисту дисертації, обґрунтованість її основних положень, висновків і рекомендацій, доцільно відзначити зауваження та зазначити її певні дискусійні положення:

1. На с. 42 автор дає визначення адміністративні та економічні методи стимулювання інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств. Вважаємо за доцільне навести приклади їх використання у вітчизняній практиці діяльності суб'єктів підприємницької діяльності в сфері аграрного бізнесу, що б підсилило практичне значення дисертаційного дослідження.

2. На с. 49-50 дисертант справедливо наголошує на необхідності використання методів бюджетування для підвищення ефективності функціонування системи управління інноваціями в сільськогосподарських підприємствах. Вважаємо за доцільне більш детально звернути увагу на їх практичне застосування на рівні структурних підрозділів та суб'єкта господарювання в цілому.

3. На основі результатів проведених досліджень (с. 90) автор справедливо наголошує на домінуванні «бразильської» моделі сільськогосподарського виробництва. У зв'язку з цим дисертанту варто було б ширше розкрити особливості інноваційної діяльності суб'єктів аграрного бізнесу в умовах функціонування даної моделі аграрного устрою.

4. На с. 102-105 дисертант аргументуючи даними Державної служби статистики України наголошує на зростанні приватних інвестицій в розробку інноваційної продукції для сільськогосподарських товаровиробників. У зв'язку з цим автору необхідно було б проілюструвати на прикладі окремого сільськогосподарського підприємства ефективність взаємозв'язків з вітчизняними науковими та освітніми установами аграрного спрямування щодо наукового супроводу їх інноваційної діяльності. На нашу думку це б більш яскравіше розкрило практичну сторону проведеного дисертаційного дослідження.

5. Слушною пропозицією автора є формування системи моніторингу інноваційної діяльності в аграрному секторі України (с. 176-178). При цьому автор наголошує, що функції по його здійсненню покладено на НДІ Укراгропромпродуктивність. Вважаємо за доцільне дисертанту більш детально розкрити можливості вищезазначеної наукової установи щодо здійснення моніторингу.

6. Автор на основі узагальнення досліджень науковців пропонує створення агропромислового кластеру, який базується на теорії зростання. У зв'язку з цим постає необхідність розкриття основ вищезазначеного теоретичного підґрунтя кластерного утворення в корпоративному секторі аграрної економіки.

Водночас, слід зазначити, що перелічені зауваження та дискусійні положення не знижують загальної позитивної оцінки та не зменшують наукову і практичну цінність дисертаційної роботи.

8. Загальний висновок. Дисертаційна робота Ланченка Олексія Васильовича на тему: «Управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств» за змістом, теоретико-методичною і практичною значущістю є актуальною, самостійною й завершеною науковою працею, яка відповідає обраній темі та визначеній меті. Дослідження виконано на досить високому науковому рівні. Тему дисертаційної роботи розкрито в повному обсязі, поставлені завдання вирішено, мету досягнуто, що дозволило отримати нові наукові результати дослідження, які мають теоретичне значення та практичну цінність.

Представлена робота відповідає спеціальності 073 «Менеджмент», якість отриманих розробок і рекомендацій цілком задовольняє вимоги до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із змінами) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами), а її автор – Ланченко Олексій Васильович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

доцент, кандидат економічних наук,
доцент кафедри маркетингу
Таврійського державного агротехнологічного
університету ім. Дмитра Моторного

Наталя КУКІНА

Підпис: Наталі КУКУНОЇ
Засвідчую.

Начальник відділу кадрів

Катерина ГАНЧУК

«17» квітня 2025 року